

JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL SUPREM

Amb la doctrina de la Direcció General dels Registres i del Notariat

Any 2013

Eva Pons Parera*

Agustí Pou Pujolràs**

Durant l'any 2013 trobem sentències rellevants del Tribunal Suprem amb incidència en l'àmbit lingüístic, juntament amb altres resolucions amb criteris ja consolidats. El tema de la llengua vehicular en el model educatiu de Catalunya continua present en la Sentència de 19 de febrer de 2013, relativa a l'execució de la Sentència de 9 desembre de 2010, que inicià la línia interpretativa que qüestiona l'ús predominant del català, a partir de demandes de pares d'alumnes escolaritzats en centres públics o concertats, que reclamen la reintroducció del castellà com a vehicular. En la primera, el TS hi ratifica la interlocutòria del Tribunal Superior de Justícia que delimità l'execució al cas particular dels alumnes que sol·licitaren rebre ensenyament en castellà, però alhora ho refereix al curs i centre on aquests es troben escolaritzats. En la mateixa línia, les sentències de 26 de febrer, 24 de setembre (dues de la mateixa data) i 19 de novembre rebutgen els recursos de cassació del Govern de la Generalitat contra diverses sentències del TSJC que estimen parcialment recursos amb el mateix *petitum*, alhora que es ratifica el pronunciament de 16 de desembre de 2010 sobre el dret a rebre en castellà l'ensenyament infantil. La fonamentació de totes les resolucions es basa en la interpretació duta a terme pel TS del terme "vehicular", aplicat al castellà, el qual obvia d'altres aspectes cabdals de la jurisprudència constitucional sobre la qüestió analitzada i força la legalitat catalana. La resolució de 19 de novembre estima el dret de rebre l'ensenyament infantil en català, fent remissió a la Sentència inicial en aquest tema de 16 de desembre de 2010.

Les sentències de 7 de març, 6 de juny i 10 d'octubre continuen la línia doctrinal consolidada segons la qual les irregularitats pel que fa al coneixement de la llengua en l'àmbit policial i processal han de ser substantives i generar una indefensió real per ser considerades com a vulneradores del dret a la tutela judicial efectiva.

Dins encara de l'àmbit judicial, les sentències de 7 de febrer i 19 d'abril tornen a posar en relleu la gasiveria de la normativa lingüística en aquest espai amb relació a les llengües oficials diferents del castellà, en contrast amb la resolució de 8 d'octubre, en què es reconeixen plens efectes jurídics a la documentació en portuguès en virtut d'un tractat internacional. Una mostra extrema de la poca consideració cap al català a la justícia queda relatat a la Sentència de juliol, que ratifica la sanció al titular del jutjat contenciós administratiu de Lleida per la falta de respecte cap a les administracions que s'hi relacionaven; un dels aspectes que recriminava el jutge a les administracions era, precisament, l'ús del català.

* Eva Pons Parera, professora de dret constitucional de la Universitat de Barcelona.

** Agustí Pou Pujolràs, professor associat de filologia catalana de la Universitat de Barcelona.

Citació recomanada: POU PUJOLRÀS, Agustí; PONS PARERA, Eva «Jurisprudència del Tribunal Suprem. Amb la doctrina de la Direcció General dels Registres i del Notariat. Any 2013», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 61, 2014, p. 215-235. DOI: [10.2436/20.8030.02.67](https://doi.org/10.2436/20.8030.02.67)

Les sentències d'1 d'abril i de 16 d'octubre incideixen de nou en la vinculació d'actes d'apologia del terrorisme amb esdeveniments en defensa de l'eusquera, relació que lamentablement perjudica la percepció social de la llengua.

En l'àmbit dels mitjans de comunicació, la Sentència de 9 de maig de 2013 avala la sentència prèvia del TSJC que anul·la parcialment la Instrucció general del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (Acord 118/2004) sobre la presència de la llengua i la cultura catalanes i l'aranès en els mitjans de comunicació audiovisuals, atesa la falta de cobertura legal suficient de la potestat reglamentària exercida per l'òrgan.

Pel que fa a la valoració de la llengua en la funció pública, la Sentència de 3 de juny tracta, amb bon criteri, la deficient acreditació del nivell de valencià per a l'atorgament del mèrit lingüístic a un jutge. Tanmateix, fa un esment preocupant en deixar oberta l'acreditació del nivell de llengua a una certa discrecionalitat, en la línia del que estableix el Reglament 2/2011 de la carrera judicial, que preveu un sistema de reconeixement del mèrit paral·lel als certificats i titulacions establerts per la comunitats autònomes amb llengua pròpia. Dins d'aquest àmbit, la Sentència de 30 de setembre, relativa a la valoració de la llengua estrangera en un procés selectiu per a places d'auxili judicial, evidencia la necessitat que l'acreditació dels títols i certificats que acrediten el coneixement siguin clars i prèviament establerts. Finalment, dins la funció pública local, tres sentències de 24 de juliol avalen l'establiment del requisit de coneixement de llengua catalana (nivell C) en les convocatòries de la Generalitat per a places vacants dels cossos d'administració local amb habilitació estatal. Cal notar que la ratificació del requisit en l'accés al cos és justament el criteri contrari al mantingut pel Tribunal Suprem en una sentència immediatament anterior del mateix Tribunal i anul·lada per qüestions processals.

La interlocutòria de 12 de desembre de 2013 admet el recurs de cassació contra la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que anul·lava diversos preceptes del Reglament per a l'ús de la llengua catalana de la Diputació de Girona. Caldrà estar atent a la decisió final del Tribunal.

En la Sentència de 12 de novembre, en el marc d'unes actuacions judicials de divorci, el jutge té en compte que el nen està arrelat a Escòcia, parla anglès i no parla pràcticament castellà per atribuir la guarda i custòdia a la mare i no al pare, que viu a Valladolid. Així mateix, la Sentència de 12 de desembre ratifica la sentència que havia imposat al demandat una indemnització per vulneració del dret a l'honor de la companyia aèria Air Berlin i els seus directius; l'actuació condemnada havia estat duta a terme per denunciar les actituds de menystenint del català d'aquesta empresa.

En relació amb els requeriments lingüístics en l'accés a la nacionalitat espanyola per residència, dues interlocutòries, de 10 de gener i de 21 de febrer de 2013, ratifiquen la doctrina consolidada del Tribunal Suprem sobre la necessitat d'acreditar un coneixement suficient de la llengua espanyola. Així mateix, en un cas de sol·licitud d'asil per una persona presumiblement menor d'edat, la Sentència de 17 de juny estima la vulneració del dret a l'assistència lletrada per la manca d'informació comprensible del dret a ser assistit per un advocat d'ofici.

Pel que fa a les resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat, reportem en aquesta crònica les compreses durant el període que va de gener de 2012 a novembre de 2013. Les qüestions tractades són bàsicament dues. La primera, l'antroponímia, en relació amb el marge de llibertat que la Direcció General admet, en aplicació de la normativa registral, a l'hora d'imposar i canviar el nom propi i les adaptacions de la grafia dels cognoms. Observem en aquest aspecte que la doctrina, malgrat l'obertura que va significar la Llei 3/2007, que pràcticament eliminava les limitacions a l'hora d'imposar noms, continua oferint alguna mostra d'arbitrarietat i cert tancament a les formes en altres llengües i cultures. Així mateix, pel que fa als cognoms, continua considerant que aquests no es poden adaptar gràficament a les altres llengües oficials diferents del castellà quan la forma també existeix en castellà, allò que la Direcció General en diu *acervo nacional* de cognoms, concepte de creació doctrinal tan expansiu que fa denegar adaptacions gràfiques com la del cognom *Alsina* a la forma catalana normativa *Alzina*. La segona qüestió, present a la doctrina d'aquest centre directiu, és l'ús del coneixement del castellà com a paràmetre per valorar si els matrimonis amb estrangers són de conveniència. De fet, denega moltes autoritzacions (o impedeix moltes inscripcions de matrimonis fets a l'estranger) per considerar que només persegueixen l'obtenció de la nacionalitat del cònjuge, i un dels criteris bàsics de valoració és la falta de domini de l'idioma.

Per accedir als textos de les sentències de la base del Cendoj, primer s'ha d'obrir el [cercaador de la base de dades](#) i després clicar l'enllaç que té cada resolució ressenyada. Per facilitar aquesta operació consignem aquesta adreça en cada resolució o bloc de resolucions. D'aquesta manera es pot baixar el text sense haver de fer servir l'opció de copiar l'identificador de la resolució a la casella "Texto a buscar", del mateix cercaador.

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 10 de gener de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 1a. Ponent: Octavio Juan Herrero Pina. Ref. Cendoj: 28079130012013200034](#)

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 21 de febrer de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 1a. Ponent: Octavio Juan Herrero Pina. Ref. Cendoj: 28079130012013200380](#)

[Enllaç amb el cercaador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Les dues interlocutòries inadmeten recursos relatius a l'accés a la nacionalitat espanyola per residència, en apreciar el TS que les sentències d'instància no s'aparten de la doctrina consolidada sobre l'article 22.4 del Codi civil. En el cas examinat per la resolució de 10 de gener, es rebutja l'existència d'indisidís d'una valoració arbitrària o no raonable de les proves per part de l'Audiència Nacional, òrgan que concludgué a la vista dels informes previs que "el demandante adolecía de un conocimiento defectuoso de la lengua y de la realidad española que resulta incompatible con el necesario grado de integración social para ser merecedor de la adquisición de la nacionalidad española.". En la interlocutòria de 21 de febrer el TS destaca que el recurrent no intenti rebatre les consideracions del tribunal d'instància relatives al coneixement deficient de la llengua espanyola i de les institucions bàsiques de l'Estat, tot i residir-hi durant 13 anys. El recurrent qüestiona que en un estat aconfessional la manca d'integració es fonamenti en el desconeixement de tradicions religioses –com la Setmana Santa o el Nadal–, aspecte que no és acceptat pel TS en considerar que aquelles formen part del "acervo socio-cultural español".

[Sentència del Tribunal Suprem de 26 de febrer de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4a. Ponent: Santiago Martínez-Vares García. Ref. Cendoj: 28079130042013100052](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 24 de setembre de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4a. Ponent: Ramón Trillo Torres. Ref. Cendoj: 28079130042013100217](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 24 de setembre de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4a. Ponent: Ramón Trillo Torres. Ref. Cendoj: 2807913004201310021](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 19 de novembre de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4a. Ponent: Ramón Trillo Torres. Ref. Cendoj: 28079130042013100250](#)

[Enllaç amb el cercaador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Aquestes quatre sentències es dicten en recursos de cassació interposats per l'advocacia de la Generalitat de Catalunya contra sentències dictades pel TSJ de Catalunya que declaren el dret dels pares recurrents que en relació amb l'ensenyament dels seus fills o filles menors d'edat "el castellano se utilice también como lengua vehicular, debiendo la Administración demandada adoptar cuantas medidas sean precisas para adaptar el sistema de enseñanza que afecte el niño [o niña] a la nueva situación creada por la Sentencia 31/2010 del Tribunal Constitucional, que considera también al castellano como lengua vehicular de Catalunya junto con el catalán", amb la precisió que correspon a la Generalitat acordar la proporció d'ús del castellà i la seva posada en pràctica en atenció a la realitat sociolingüística del centre educatiu. En les resolucions de 24 de setembre i de 19 de novembre, els representants legals dels pares també reclamen en seu cassacional el dret a rebre l'educació infantil en la llengua d'opció dels pares.

En el fonament jurídic segon de la Sentència de 26 de febrer se sintetitza l'argumentació del TSJC en estimar parcialment els recursos de pares, que a judici del TS "resume adecuadamente los criterios esenciales que configuran la situación de la cuestión lingüística en Cataluña de acuerdo con las normas citadas y la respuesta de los Tribunales a la misma"; i en la qual el tribunal d'instància refereix la pretensió de rebre ensenyament en castellà "mediante un sistema normal de conjunción lingüística o de bilingüismo integral" als fills/filles dels recurrents amb "el resto de escolares (evidentemente de su centro educativo), y eso es lo que se corresponde con el alcance de su legitimación". Tot seguit, la Sentència d'instància realitza una interpretació de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació de Catalunya (pel que fa als seus articles 11, 14 i 16) conforme amb la

jurisprudència ordinària i constitucional citada, per tal de concloure que “lo que establecen los preceptos es que, a estos efectos, la lengua utilizada normalmente es el catalán, no que haya que excluir a la otra lengua oficial en Cataluña”.

L'argumentació del TS en desestimar els motius cassacionals adduïts per la Generalitat és idèntica en les tres sentències ressenyades (STS de 26 de febrer, FJ 3 a 6, reproduïts en el FJ 2 de les STS de 24 de setembre i de 19 de novembre). En el primer motiu s'al·lega un vici d'incongruència interna, en la mesura que la Sentència d'instància admet que el català pugui ser el centre de gravetat del model lingüístic educatiu, d'acord amb les STC 337/1994 i 31/2010, per després negar aquesta possibilitat en la part dispositiva, sense que s'hagi acreditat durant el procés *a quo* que, atès l'estat de la normalització lingüística a Catalunya, el repartiment d'hores entre el català i el castellà sigui contrari a dret i no permeti al fill del recurrent conèixer les dues llengües oficials. El TS ho rebutja, pel que fa al fons, adduint que la Sentència d'instància “fue perfectamente coherente al cohonestar que siendo el catalán el centro de gravedad del sistema de enseñanza en la Comunidad Autónoma, ello no impide que el castellano haya de ser también lengua vehicular de la enseñanza en Cataluña” (FJ 3).

El segon motiu cassacional, molt vinculat a l'anterior, denuncia la falta de motivació, perquè el TSJC reconeix l'existència d'un repartiment d'hores entre el català i el castellà, però sense emparar-se en cap prova declara insuficient que el català “ocupe casi todo el espacio”; mentre que la Generalitat acredità la necessitat de donar més pes al català mitjançant el projecte lingüístic del centre educatiu, on figura l'elevat percentatge d'alumnes amb el castellà com a llengua habitual. El TS hi oposa la jurisprudència que rebutja la necessitat de donar resposta explícita i detallada a tots els aspectes suscitats per les parts i reitera la seva conclusió ja expressada en el fonament jurídic tercer, a més de subscriure la conclusió del TSJC en el sentit que d'acord amb les hores setmanals dedicades a l'aprenentatge de la llengua castellana “es notorio que al castellano no se trata como lengua vehicular en el sistema de enseñanza” (FJ 4).

En el tercer motiu, la Generalitat al·lega que la Sentència d'instància inaplica *de facto* el que disposen l'article 35 de l'Estatut d'autonomia i la STC 31/2010, com també l'article 11 de la Llei d'educació 12/2009, i ho fa sense plantejar la qüestió d'inconstitucionalitat, amb la qual cosa es vulneren diversos articles de la Constitució i de la LOTC que atribueixen al Tribunal Constitucional el control de les normes amb rang de llei. El TS respon a aquest argument que “la Sentencia objeto del recurso no inaplicó estos preceptos sino que los acomodó a la Doctrina del Tribunal Constitucional” (FJ 5).

La mateixa resposta negativa rep el següent motiu de cassació, en el qual l'Advocacia de la Generalitat addueix la infracció directa de l'article 35 EAC, amb una argumentació àmplia i fonamentada en els resultats d'informes lingüístics i educatius d'abast estatal i internacional (PISA), en el marc de la qual s'indica que “el carácter normal de la utilización del catalán como lengua vehicular está limitado tan sólo por el reconocimiento del castellano como lengua docente con la extensión que sea requerida para que se garantice su conocimiento y su uso”. El TS contesta l'al·legació reproduïda amb els termes següents: “Y nada más lejos de la realidad, cuando el Tribunal Constitucional utiliza la palabra vehicular en relación con el castellano en Cataluña es consciente de que la lengua propia de Cataluña es el catalán, pero también de que ambas lenguas son cooficiales en esa Comunidad Autónoma, y que a tenor del artículo 3 de la Constitución todos los españoles tienen el deber de conocerla y el derecho a usarla. Y para ello es preciso que en la enseñanza en Cataluña el castellano sea lengua vehicular junto con el catalán y no sólo lengua docente (*sic*). Según el Diccionario de la Real Academia, es lengua vehicular la que sirve de comunicación entre grupos de personas de lengua materna distinta, supuesto que concurre en la sociedad catalana de modo que es claro que en ella y en su enseñanza ambas lenguas deben ser vehiculares, con la cautela en cuanto a la dimensión del empleo de cada una, que establecimos en sentencias anteriores. Y el castellano no puede quedar reducido a la condición de lengua docente y equiparada en cuanto a su estudio al mismo número de horas que la primera lengua de estudio extranjera.” (FJ 6) El TS fa valer una interpretació aquí que no es desprèn dels propis termes de la jurisprudència del Tribunal Constitucional, que pivota sobre una distinció entre “llengua vehicular” i “llengua docent” que no sembla pertinent en l'àmbit en la qual s'aplica (el tema de la determinació de l'ús vehicular no encaixa amb la definició sociolingüística de llengua vehicular citada, aplicada en contextos on es parlen varietats lingüístiques diverses no intercomprensibles) i que emmena a unes conclusions, quant a percentatges d'ús, que tampoc no es desprenen de la jurisprudència constitucional (STC 337/1994, a la qual reenvia la STC 31/2010), on preval com a criteri en aquesta qüestió un objectiu finalista de coneixement

lingüístic.

En un darrer motiu, la Generalitat adueix la contradicció dels pronunciaments del TSJC amb el Reial decret 1531/2006, que desenvolupa l'article 6.3 de la Llei orgànica 2/2006 d'educació pel que fa als ensenyaments mínims de l'educació primària. En concret, el contrast es produiria amb el contingut de l'annex que estableix unes hores mínimes totals que han de garantir-se –en les comunitats amb dues llengües oficials– perquè s'imparteixi llengua i literatura castellana o bé s'imparteixi ensenyament en castellà. L'argument que l'execució de la Sentència que es recorre podria comportar un excés respecte del que ja estableix la normativa estatal és també desestimat pel TS qui, després de recordar que l'esmentat Reial decret ha estat impugnat per la Generalitat davant el TC, insisteix en la mateixa conclusió “que el número de horas semanales que la recurrente reconoce que dedica a la enseñanza del castellano no satisface la condición de lengua vehicular”.

Pel que fa als aspectes particulars tractats en el recurs de cassació interposat pels pares recurrents en la instància en les dues STS de 24 de setembre (de contingut idèntic), el fonament tercer examina l'únic motiu, que se sustenta en la vulneració de distints preceptes de la Constitució (art. 3, 14, 27 CE), de l'Estatut d'autonomia (art. 6.2 i 35.2 EAC) i dels articles 1 a 5 de la Conferència de l'ONU (*sic*) sobre l'educació, amb la pretensió d'atacar la Sentència d'instància perquè no reconeix plenament la situació jurídica individualitzada del recurrent ni ordena modificar enterament el sistema lingüístic, en la mesura que l'incís de la part dispositiva “en relación con su hija escolar menor d'edat” ho impediria. El TS respon a aquest motiu amb la remissió a la Sentència de 19 de febrer de 2013, la qual delimita en els termes examinats anteriorment (en relació amb el centre i curs escolar dels fills del recurrent) l'abast del dret reconegut. De manera explícita, el TS rebutja aquí la pretensió “que se imponga un nuevo sistema lingüístico, cuando tal cosa no es posible al no existir amparo legal para ello”; i observa que “la parte recurrente pretende obtener un pronunciamiento con un alcance de generalidad derivado de la condición vehicular del castellano que no se deriva de los anteriores pronunciamientos de esta Sala”. Finalment, també es desestima la pretensió del recurrent que l'imprès de preinscripció hagi d'incloure de manera literal una pregunta sobre la llengua habitual, amb remissió a la jurisprudència recent del TS que admet l'existència d'un marge de decisió de les administracions públiques a l'hora de dissenyar l'imprès, sempre que no s'obstaculitzi l'exercici del dret corresponent.

També presenta aspectes particulars d'interès la Sentència de 19 de novembre, on la filla dels recurrents cursava educació infantil. El recurs de cassació planteja fins a sis motius distints, dels quals la Sentència ressenyada n'acollirà únicament el segon, que comporta cassar la Sentència d'instància “en cuanto no declara el derecho a recibir educación infantil en la lengua a que opten los padres”. L'argument del TS és que “en nuestra sentencia invocada en el motivo, de 16 de diciembre de 2010, hemos dejado claramente establecido que desde la perspectiva constitucional se ha de desarrollar un modelo de conjunción lingüística, en el que no cabe una opción de exclusividad en las enseñanzas de los ciclos obligatorios de primaria y secundaria y a salvo la excepción de la educación infantil, con derecho a recibirla en la lengua habitual, derecho plasmado en el artículo 21.2 de la Ley 1/1998”. Aquest argument no té en compte la delimitació ulterior del dret efectuada per l'article 11.4 de la Llei 12/2009, de 1 de juliol, d'educació de Catalunya (el precepte legal diposa ara: “En el curs escolar en què els alumnes iniciïn el primer ensenyament, les mares, els pares o els tutors dels alumnes la llengua habitual dels quals sigui el castellà poden instar, en el moment de la matrícula, i d'acord amb el procediment que estableixi el Departament, que llurs fills hi rebin atenció lingüística individualitzada en aquesta llengua”) i, per tant, incorre en el mateix tipus d'extralimitació que venim observant en aquesta línia jurisprudencial.

[Sentència del Tribunal Suprem de 7 de març de 2013. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Juan Ramón Berdugo Gómez de la Torre. Ref. Cendoj: 28079120012013200662](#)

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 6 de juny de 2013. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Juan Ramón Berdugo Gómez de la Torre. Ref. Cendoj: 28079120012013201459](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 10 d'octubre de 2013. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Juan Ramón Berdugo Gómez de la Torre. Ref. Cendoj: 28079120012013100771](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Les tres resolucions presentades aquí conjuntament refereixen el dret a assistència d'interpret o a la defectuosa actuació d'aquest en les actuacions judicials o en la fase policial prèvia. La darrera de les resolucions, la de 10 d'octubre de 2013, recull la doctrina que està mantenint el Tribunal en aquesta matèria; en essència, perquè es produeixi la lesió del dret del detingut o encausat a la tutela judicial efectiva cal que es produeixi una lesió real del dret, fruit del desconeixement també real de l'idioma per part del detingut:

«Ahora bien, para que se produzca una indefensión derivada de un defecto a la tutela judicial con relevancia constitucional y consecuente vicio del proceso no es bastante con que aparezca en la causa una infracción de mera forma, sino que es preciso que alcance realmente a causar una efectiva indefensión material porque impida al interesado hacer alegaciones y defenderse o ejercitar su derecho de contradicción en un proceso. No es el nombramiento o no de interprete para un acusado extranjero la cuestión que pueda suscitar y dar la medida de la indefensión, sino el de conocimiento real por el interesado de la lengua en que el proceso se siga de tal modo que está imposibilitado de conocer de lo que se le acusa, de comprender lo que se diga, y de expresarse él mismo en forma que pueda ser comprendido sin dudas, bien entendido que la mera condición de extranjero no conlleva la necesidad de interprete si el acusado comprende y maneja con fluidez y soltura más que suficiente nuestro idioma (STC de 20 de junio de 1994). El propio Tribunal vendrá obligado, si por la forma de expresarse el interrogado, considera que no conoce adecuadamente el idioma en el que se le interroga, a velar por los derechos del acusado, proporcionándole el intérprete adecuado (Sentencia de 20 de octubre de 1993). Por lo demás se trata de un derecho que estando ya reconocido en el ámbito de las actuaciones judiciales (art. 231.5 LOPJ; arts. 440, 711 y 758.2 LECr.) también ha de reconocerse en el ámbito de las actuaciones policiales que preceden a aquéllas y que en muchos casos les sirven de antecedente (STC. 74/1987).»

En els altres dos supòsits el desconeixement de la llengua com a factor que provoca la hipotètica infracció del dret processal apareix des d'altres perspectives. La resolució de 7 de març versa sobre la manca de lectura de drets en l'idioma del detingut. En un escorcoll de maleta en un aeroport es troba droga. L'encausat, que és italià, assegura que no se li van llegir els drets en italià, però el TS diu que en aquests casos, encara que la diligència fos nul·la, no afectaria les altres proves obtingudes vàlidament. A més, d'acord amb la versió dels policies, l'encausat parlava en castellà i, un cop va demanar intèrpret, se n'hi va procurar un. El Tribunal, doncs, torna a atendre la situació real d'indefensió i no simplement al fet de no tenir intèrpret en el moment precís que la policia intervé la droga:

«Debemos recordar la doctrina que dejamos dicha en nuestra Sentencia nº 543/2007, rec. 11307/2006 de 12-6-2007, y que reitera la STS 835/2008, de 4 de diciembre, oportunamente mencionada en la de instancia, en relación a la exigencia de presencia del interesado en el registro de las maletas, incluso con el procedimiento iniciado: la Ley de Enjuiciamiento Criminal, al regular la diligencia de inspección ocular, dispone que dicha diligencia podrá presenciarla la persona que estuviere procesada o privada de libertad en razón de las propias diligencias (v. art. 333 LECrim); y, por su parte, la Ley Orgánica del Poder Judicial establece que los actos procesales serán nulos de pleno derecho “cuando se prescinda de normas esenciales de procedimiento, siempre que, por esa causa, haya podido producirse indefensión” (art. 238.3 LOPJ). Por lo demás, la Constitución –en el ámbito del derecho a la intimidad personal– proclama la inviolabilidad del domicilio y el secreto de las comunicaciones (v. art. 18 C.E), sin extender tal protección al registro de los equipajes. De ahí que cualquier irregularidad que produzca en esta diligencia no pueda tener el alcance previsto en el art. 11.1 de la LOPJ, en cuanto establece que “no surtirán efecto las pruebas obtenidas, directa o indirectamente, violentando los derechos o libertades fundamentales”. Quiere ello decir, por tanto, que las simples irregularidades procesales únicamente podrán arrastrar la consecuencia de la ineficacia jurídica de la correspondiente diligencia, pero, en modo alguno, podrán impedir que el hecho de que se trate pueda acreditarse por otros medios procesalmente hábiles como, en este caso, puede ser el testimonio de los funcionarios policiales que llevaron a cabo el correspondiente registro (art. 717 LECrim y STS 889/2000, de 8 de junio de 2001)»

Finalment, en la Sentència de 6 de juny, relativa a un judici per tràfic de drogues, el recurrent al·lega que l'intèrpret que va fer la transcripció de les trucades telefòniques intervingudes no tenia prou nivell de mandinga per poder-la fer, a la qual cosa el Tribunal contesta amb el fet que la llengua de la comunicació intervinguda no era el mandinga, sinó un crioll, modalitat en què l'intèrpret era expert.

En definitiva, el TS segueix la línia doctrinal segons la qual el dèficit en matèria de traducció i interpretació

dins del dret de defensa constitucionalment protegit ha d'estar ben acreditat i ha de generar una indefensió real; si aquesta circumstància no es dona, no es poden acollir les al·legacions en aquest sentit.

[Sentència del Tribunal Suprem de 7 de febrer de 2013. Sala Civil. Secció 1a. Ponent: Juan Antonio Xio Ríos. Ref. Cendoj: 28079110012013100064](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 19 d'abril 2013. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Carlos Granados Pérez.. Ref. Cendoj: 28079120012013200882](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 8 d'octubre de 2013. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Andrés Martínez Arrieta.. Ref. Cendoj: 28079120012013100728](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Les tres resolucions són una mostra de l'ús o de la presència de les llengües en les actuacions judicials, el català en les dues primeres i el portuguès en l'última. I il·lustra fins a quin punt el català, com les altres llengües pròpies oficials, pateix una falta de reconeixement dins l'Estat espanyol, i molt especialment, dins de l'Administració de justícia. En la Sentència de 7 de febrer, es fa notar que el Servei de Traduccions del mateix Tribunal Suprem ha traduït una sentència en català. Certament, una pràctica que hauria de semblar normal en una institució central d'un estat plurilingüe, encara compta amb una doctrina jurisprudencial en contra que manté la necessitat de traduir les actuacions judicials quan han de tenir efecte fora de la comunitat autònoma (article 231.4 de la Llei orgànica del poder judicial), tant les actuacions dutes a terme pels mateixos òrgans judicials com les que deriven de les parts en el procés (per exemple, i respectivament, vegeu les interlocutòries del Tribunal Suprem de 3 i 18 de novembre de 2011, a la [Revista núm. 58](#), pàg. 196 i 197).

En la Sentència de 19 d'abril, la manca d'efectes jurídics del català es produeix en una altra comunitat. En un procediment penal per un cas de sostracció internacional de vehicles, un jutjat de Granollers planteja la inhibició a favor dels jutjats de Sevilla, perquè per allà havien entrat els vehicles robats. El jutjat de Sevilla retorna la interlocutòria d'inhibició a l'òrgan judicial català perquè està redactada en llengua catalana i li demana que el tradueixi a l'idioma oficial de l'Estat, el castellà. Plantejada el conflicte de competència davant del TS, aquest entén que no s'ha produït i que, es desprèn de la seva argumentació, que el que ha de fer el jutjat català és enviar en castellà el text al jutjat de Sevilla. En altres paraules, el fet d'estar redactat en català fa que la interlocutòria del jutjat català sigui ineficaç:

«UNICO.- De la documentación y testimonio remitidos se desprende que Granollers incoó sus Diligencias Previas con la presentación el 22/4/11 en calidad de detenido de Juan Carlos, al haberse encontrado en su poder las llaves de un vehículo Volkswagen Golf, matrícula-DNZ, respecto del cual constaba requerimiento de sustracción, habiéndose denunciado que formalizado contrato de arrendamiento por un tal Jose Ramón, el mismo no había retornado el vehículo a la finalización del contrato, negándose Juan Carlos a prestar declaración y acordándose su puesta en libertad en el mismo día. Posteriormente, mediante ampliatorias, se informó que el vehículo Audi A4, matrícula-MBS, que conducía Juan Carlos en el momento de su detención, así como otro vehículo Alfa Romero Giulietta, matrícula-TBS, habían sido sustraídos en el extranjero, no constando denuncia por dichos hechos en España, habían sido introducidos en España por Juan Carlos y se había conseguido registrarlos en la Jefatura Provincial de Tráfico de Sevilla mediante la presunta presentación de documentos falsos. Así dicta auto de inhibición de 19/7/11 a favor de Sevilla, el nº 18 al que correspondió por reparto, dicta auto de 22/9/11 en el que sin pronunciarse sobre la competencia dice: "... Dado que el castellano es la lengua oficial en el Estado Español, y la falta de traducción impide a este órgano la instrucción, sin perjuicio de la competencia sobre la causa, procede la devolución de las mismas al órgano de procedencia para su íntegra traducción al español de todas las partes que constan en catalán". Así no habiéndose suscitado cuestión de competencia negativa alguna procede archivar las actuaciones comunicando esta resolución a Granollers, para que en su caso una vez proceda a dar cumplimiento a lo peticionado por Granada, si éste en su día rehusase la inhibición, podrá plantear en su caso la misma.»

Tant la manca de reconeixement en els òrgans jurisdiccionals centrals de l'Estat com en la resta del territori estatal podrien entendre's justificats pel que, d'alguna manera l'oficialitat del català afecta exclusivament

el territori català. Ara bé, aquest criteri restrictiu no el trobem en la darrera de les resolucions, la Sentència de 8 d'octubre de 2013. Davant la denúncia que formula el recurrent de la manca de traducció de part de les actuacions, el Tribunal ho rebutja i indica que parts dels documents són en portuguès, “de lectura i comprensió senzilla des del castellà”, fins al punt que les peticions d'auxili judicials entre Portugal i Espanya no requereixen traducció en la mesura que es tracta “d'idiomes de fàcil intel·ligència comuna”.

«DÉCIMO CUARTO.- Con amparo del artículo 24 de la Constitución denuncia la denegación de una prueba en referencia a la petición de traducción por intérprete jurado de la documentación intervenida al velero “DIRECCION000”. Se refiere también otros documentos, como la remisión del pasaporte de este recurrente en la documentación de las investigaciones realizadas por la policía británica.

El motivo se desestima. En primer lugar porque lo que plantea no es puramente una vulneración del derecho fundamental sino un quebrantamiento de forma de artículo 850 de la Ley de enjuiciamiento criminal. Por otra parte los documentos están en lengua portuguesa cuya lectura y comprensión es sencilla desde el castellano, hasta el punto de que las peticiones de auxilio entre ambos países no requieren de traducción en la medida en que se trata de idiomas de fácil inteligencia común. Por otra parte, el recurrente no ha sido condenado por la aprehensión del barco “DIRECCION000” sino por el “DIRECCION002”. Por lo tanto, la petición de prueba no tenía un objeto procesal claro y no la pertinente desde la imputación que a él se le realiza. El motivo consecuentemente se desestima.»

I efectivament, l'article 1 del Conveni bilateral entre el Regne d'Espanya i la República portuguesa relatiu a la cooperació judicial en matèria penal i civil (publicat al BOE el 21 de gener de 1999) estableix:

«Las solicitudes y documentos relativos al auxilio judicial internacional. en materia penal y civil, transmitidos entre los Ministerios de Asuntos Exteriores y de Justicia, así como entre autoridades judiciales, podrán estar redactados en el idioma del Estado requirente, renunciando ambas partes a hacer uso de las reservas que hubiesen formulado a este respecto en los Tratados multilaterales en que sean partes.»

És a dir, mentre que un document en portuguès pot tenir validesa en un òrgan judicial espanyol (el jutge i el personal de l'òrgan judicial l'hauran d'entendre o acudir als seus serveis de traducció), un document en una llengua oficial a Espanya, com ara el català, resulta ineficaç i, per tant, de retorn obligat al jutjat d'origen. Ben cert és, però, tal com expressa l'exposició de motius del Conveni esmentat, que els estats contractants estan “persuadidos de que la cooperación en tales asuntos reforzará los tradicionales lazos de amistad y buena vecindad entre los dos Estados”.

[Sentència del Tribunal Suprem de 19 de febrer de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 4ª. Ponent: Santiago Martínez-Vares García. Ref. Cendoj: 28079130042013100035](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

La present Sentència s'emmarca en l'execució de la Sentència de 9 de desembre de 2010, la qual inaugura la línia jurisprudencial que qüestiona la consideració vehicular del català en l'ensenyament a Catalunya, a partir de la reinterpretació dels pronunciaments de la STC 31/2010 sobre els articles 6.1 i 35.1 de l'Estatut de Catalunya de 2006 (vegeu la crònica de la [Revista núm. 56](#), pàg. 2-6). Concretament, l'objecte del recurs de cassació interposat per l'advocat de Convivència cívica catalana –en representació dels pares recurrents en el primer procés– és la Interlocutòria de 8 de març de 2012 del Ple de la Sala Contenciosa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, la qual estimà parcialment el recurs de la Generalitat contra l'anterior Interlocutòria de la Secció 5a de la mateixa Sala. La decisió de la Interlocutòria qüestionada implicà deixar sense efectes l'anterior en el que es referia al conjunt del sistema educatiu de Catalunya, tot i mantenir-la pel que fa a l'obligació de la Generalitat d'adoptar mesures relatives a l'ús vehicular també del castellà en l'ensenyament impartit als fills del recurrent, com a reconeixement d'una situació jurídica individualitzada (cal consignar que, també aquest darrer punt, la decisió fou qüestionada pel vot particular formulat a la Interlocutòria per la magistrada Núria Clèries, qui oposava la capacitat de la Generalitat per determinar les necessitats d'ús vehicular del català d'acord amb la normalització lingüística).

El Tribunal Suprem rebutja íntegrament el recurs de cassació i manté, per tant, la delimitació de realitzada per la Interlocutòria impugnada de l'abast de decisió continguda en la seva Sentència de 9 de desembre de

2010, la part dispositiva de la qual es reitera en processos ulteriors amb un *petitum* similar. En aquest sentit, l'aspecte més rellevant de l'actual pronunciament del TS és la negativa a conferir a la seva decisió precedent un abast general sobre el model lingüístic educatiu. Alhora, però, el TS afegeix una precisió que no constava en la Interlocutòria impugnada, quan diu:

«Por tanto, el derecho que se reconoció al recurrente en representación de sus hijos, fue que a éstos, en el centro y curso en que se escolarizaran, se les educase en ambas lenguas vehiculares catalán y castellano, para lo que deberán adaptarse las medidas precisas por la Administración Educativa catalana, y a cuya adopción le conminó el Auto de ocho de marzo de dos mil doce, que se deberá ejecutar en estos términos.

Y ese fue el sentido del Fallo de nuestra sentencia de nueve de diciembre de 2010 que ha de interpretarse, en atención a la legitimación que correspondía al recurrente y al sentido de la petición que en su día dirigió a la Generalitat de Cataluña, como un reconocimiento de que impetraba no se satisficiera con la prestación a sus hijos de una atención particularizada en castellano, sino con la entera transformación del sistema, de modo que sus hijos junto con sus condiscípulos, utilizaran, en la proporción que la Generalitat estimase conveniente, el castellano como lengua vehicular de la enseñanza, pero referido este sistema al seguido en el colegio y curso en que los hijos del recurrente siguieran la enseñanza» (FJ 6).

En el paràgraf transcrit, el TS delimita el dret reconegut als pares dels alumnes en aquella sentència inicial, d'acord amb un criteri al qual el mateix tribunal sembla conferir un caràcter general, en aplicar-lo, posteriorment, en la Sentència de 24 de setembre de 2013, on es fa remissió a l'actual. Tanmateix, el criteri mantingut no elimina les objeccions que motiva aquesta jurisprudència, en la mesura que la jurisprudència constitucional, reiterada en les STC 15/2003 i 48/2013 —que són objecte de comentari en la crònica del Tribunal Constitucional d'aquest número 61 de la *Revista*— rebutja l'existència, en l'àmbit educatiu, d'un dret d'opció lingüística dels pares o dels alumnes que pugui condicionar. El paràgraf reproduït no deixa gaires dubtes sobre el sentit de la conclusió, formulada pel TS, que l'aplicació d'aquesta jurisprudència afecta el fill dels recurrents i els altres alumnes que comparteixen curs amb el primer en el mateix col·legi. Per tant, ens hem de preguntar quin dret assisteix a aquests altres alumnes, que es poden trobar subjectes, sense voler-ho, a un règim d'ús de les llengües vehiculars distint del general aplicable al model educatiu de Catalunya i que tampoc no troba empara en el projecte lingüístic del centre educatiu on els seus pares els varen inscriure per seguir-hi l'ensenyament. La Sentència disposa que ha de ser la Generalitat que determini, per a aquest centre, l'ús vehicular del castellà que satisfà la Sentència, i obvia també amb això el projecte lingüístic del centre i la legislació on s'inscriu. La conclusió sembla abocar a una situació incoherent en què la tria —sense fonament legal, com s'ha dit— d'un sol alumne pot arribar a determinar, conforme progressi en els diferents cursos de l'ensenyament obligatori, la proporció en l'ús vehicular de les llengües oficials del grup-classe al qual pertany.

Recentment, les interlocutòries de 30 de gener de 2014 del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya avancen un pas en la intervenció dels tribunals en la determinació del model lingüístic escolar, mitjançant la fixació com a mesura cautelar el percentatge d'un 25% del castellà com a llengua vehicular, el qual s'haurà d'impartir a més en una àrea, matèria o assignatura no lingüística curricular de caràcter troncal o anàleg, en els cursos i classes als quals assisteixin els fills/filles dels recurrents (vegeu-ne el comentari en el blog de la *Revista*, Mercè Corretja, “[En defensa del model lingüístic escolar de Catalunya](#)”, publicat el 6 de febrer de 2014). Tanmateix, no es pot desconèixer que aquesta jurisprudència qüestionable se situa, des de la fi de l'any 2013, en un context legal distint per l'aprovació de la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, de millora de la qualitat educativa, que en la nova disposició addicional 38a a la Llei 2/2006 d'educació ha tractat de condicionar per via legal l'ús vehicular del català en el model lingüístic de l'ensenyament a Catalunya (vegeu també en el blog, Eva Pons Parera, —[La regulació lingüística de la LOMCE: i ara, la via legislativa](#)—, publicat el 14 de març de 2014).

[Sentència del Tribunal Suprem d'1 d'abril de 2013. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: José Manuel Maza Martín. Ref. Cendoj: 28079120012013100284](#)

[Sentència del Tribunal Suprem de 16 d'octubre de 2013. Sala Penal. Secció 1a. Ponent: Perfecto Agustín Andrés Ibáñez. Ref. Cendoj: 28079120012013100822](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Les dues resolucions no incideixen en el règim jurídic de la llengua, però són rellevants quant a la seva consideració social en la mesura que se la vincula a actes il·lícits.

El Tribunal resol sengles recursos de cassació contra dues sentències de l'Audiència Nacional que condemnen uns ciutadans bascos per un delictes d'enaltiment de terrorisme. En el relat dels fets, les sentències, amb supòsits de fet molt semblants, indiquen que els acusats van participar en una cursa, organitzada per una coordinadora d'alfabetització d'adults en eusquera (AEK), que recorre el territori bascòfon amb la finalitat de recaptar fons per als centres d'ensenyament de la llengua. Al llarg d'aquesta marxa els encausats van mostrar pancartes amb determinats lemes i contra la repressió, i fotos a favor dels presos condemnats per terrorisme. Però mentre en el primer cas l'Audiència Nacional condemna els acusats pel delictes esmentat, en la segona els absol.

En el procés que dóna lloc a la Sentència d'1 d'abril els recurrents argumenten contra la valoració de la prova el fet que la seva intenció no era enaltir el terrorisme. La resolució del Suprem recull els fonaments que es van exposar a les sentències del TS de 22 de maig i, sobretot, de 5 de juny de 2009, ressenyades en aquesta crònica (vegeu la [Revista núm. 53](#), pàg. 467-470) i, finalment, desestima la pretensió i confirma la condemna. En canvi, en el segon cas, el de la Sentència de 16 d'octubre, és el Ministeri Fiscal que recorre contra la resolució absolutòria de l'Audiència Nacional, que no atribueix als fets el relleu penal necessari per ser titllat de conducta delictiva. El Tribunal Suprem ratifica aquesta interpretació amb una visió una mica imprecisa: "Se trata, pues, de conductas, a lo sumo, podría decirse, teñidas de una ambigüedad, que las sitúa en el límite externo de lo punible; ya que, ni por su propio carácter ni por razón del entorno, delimitado por la convocatoria de la carrera (destinada a promover la lengua vasca), pueden tomarse de manera inequívoca por una forma de reivindicación o legitimación del terrorismo".

Com ja dèiem en la crònica anterior esmentada, l'encreuament de la imputació de conductes delictives i l'eusquera constitueix una mala notícia per al foment i la consideració social de l'idioma. És esperable, doncs, que l'etapa actual de la societat basca contribueixi, també, a desvincular la llengua d'actes catalogats com de suport al terrorisme.

[Sentència del Tribunal Suprem de 9 de maig de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 3ª. Ponent: Eduardo Espín Templado. Ref. Cendoj: 28079130032013100151](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

El Tribunal Suprem desestima el recurs de cassació interposat per la representació processal del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) contra la sentència del TSJ de Catalunya que anul·là parcialment la Instrucció General sobre la presència de la llengua i la cultura catalanes i l'aranès en els mitjans de comunicació audiovisuals, aprovada per l'Acord del Ple del CAC 118/2004, de 17 de novembre. Els preceptes anul·lats per la Sentència d'instància, dictada el 30 de juliol 2009, regulaven les obligacions d'ús lingüístic dels mitjans de radiodifusió televisiva i sonora de gestió pública i de gestió privada, els criteris de còmput de la programació en llengua catalana i aranesa i les formes d'acreditar-ne el compliment. La raó principal adduïda pel TSJC fou la manca de cobertura legal de la potestat reglamentària exercida pel CAC, òrgan al qual la Llei reguladora atribuïa funcions de vigilància i control (Llei 2/2000, de 4 de maig, del CAC).

D'entre els motius adduïts en cassació, un primer assenyala la manca d'objecte del recurs, atès que l'any 2009 l'Acord impugnat ja havia estat substituït pel nou l'Acord 295/2007, de 19 de desembre, dictat a l'empara de l'article 117 de la nova Llei 22/2005, de 29 de desembre, de comunicació audiovisual de Catalunya. El TS s'acull a la jurisprudència que permet exceptuar el criteri de desaparició de la controvèrsia en certs casos, sense especificar els interessos generals o particulars que justificarien en el present supòsit la decisió del TSJC de pronunciar-se sobre el fons de l'assumpte.

En relació amb un segon motiu, referent a la falta de legitimació de la Asociación por la Tolerancia, la fonamentació de la Sentència és bastant vague en avalar l'existència d'un l'interès legítim, equivalent a la "titularidad potencial de una posición de ventaja o de una utilidad jurídica por parte de quien ejercita la pretensión y que se materializaría de prosperar ésta", segons la doctrina constitucional citada. L'argument

del TS és que l'associació esmentada pot resultar "favorecida por la anulació judicial de una normativa que considera contraria a la convivencia, habida cuenta de sus fines sociales". Se sosté, doncs, una concepció àmplia de la legitimació, que contrastaria amb d'altres casos on aquesta s'ha negat a organitzacions amb fins de defensa de les llengües oficials pròpies de les comunitats autònomes.

Un darrer motiu cassacional és la infracció de l'article 62.1.b de la Llei 30/1992, en la mesura que la causa de nul·litat prevista requereix que la incompetència de l'òrgan sigui manifesta, mentre que el CAC estava habilitat legalment per dictar instruccions. El TS considera que el motiu cassacional pretén únicament justificar el requisit de fonamentar el recurs en la infracció de normes estatals, però que en realitat la Sentència d'instància va basar la incompetència de l'òrgan en la legislació catalana.

[Sentència del Tribunal Suprem de 3 de juny de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: Pablo María Lucas Murillo de las Cueva. REf. Cendoj: 28079130072013100181](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

La resolució tracta sobre un conflicte en l'aplicació de la normativa sobre l'acreditació del nivell de llengua en la provisió de places de jutge. Segueix, doncs, diverses resolucions reportades en cròniques anteriors referides a impugnacions de la valoració del mèrit lingüístic en la provisió d'aquestes places.

En concret, el recurrent, que havia acabat d'accedir a la carrera judicial pel torn de juristes amb més de deu anys d'experiència, va impugnar dos acords del Consell General del Poder Judicial perquè havien rebutjat el certificat que ell havia aportat per acreditar el coneixement de dret propi i de valencià. El document que havia aportat era un certificat de la Universitat de València conforme durant el curs 1994-1995 havia impartit en valencià dues assignatures i durant el curs 1999-2000 havia impartit (en castellà) l'assignatura de dret civil valencià. El Tribunal Suprem considera correcta la decisió del Consell General de rebutjar aquesta acreditació tenint en compte que no s'ajusta, pel que fa a la llengua, al que requereix l'article 73 del Reglament 2/2011, de 28 d'abril de la carrera judicial, el qual estableix que el títol o certificat aportat ha de ser l'expedit per l'organisme corresponent de la comunitat autònoma.

Sens dubte, la sentència és correcta en la mesura que el simple fet d'impartir docència universitària en valencià no atorga l'acreditació de tenir nivell de valencià requerit, que només s'obté a través dels sistemes reglamentàriament previstos. És més, aquesta pauta de valoració és extrapolable a l'acreditació de qualsevol coneixement en un procés selectiu o de provisió de llocs de treball: el concurrent no pot aduir qualsevol circumstància per acreditar el coneixement, sinó que haurà de justificar-lo mitjançant el sistema que la normativa o la mateixa convocatòria estableixi.

Tanmateix, volem cridar l'atenció sobre un esment que fa la sentència sobre aquest procés d'acreditació que obre una via a l'acceptació de certa discrecionalitat en l'apreciació del nivell de llengua. El Tribunal assenyala:

«tampoco (2º) se han infringido los artículos 73 y 75 del Reglamento 2/2011 . En ellos se requiere para justificar el conocimiento del idioma y del Derecho Civil propio un título o certificación oficial expedidos por el organismo competente o la autoridad académica competente que lo acrediten y se abre la vía de los convenios con las Comunidades Autónomas para la determinación de esos títulos. *Esto no significa que no puedan acreditarse esos méritos por otros medios que dejen constancia indubitada de que el aspirante conoce en la medida necesaria la lengua y el ordenamiento civil en cuestión.* Ahora bien, habrán de probar un conocimiento equiparable al que aseguran los títulos o certificados previstos en los convenios.» [cursiva nostra]

En relació amb això, l'article 72 del Reglament 2/2011, de la carrera judicial, obre la via perquè amb cent hores de formació a distància els jutges puguin obtenir el mèrit per coneixement de la llengua pròpia, a banda de la via que es preveia en el Reglament de la carrera judicial anterior, consistent a concertar el mèrit lingüístic a través d'un conveni amb la comunitat autònoma corresponent. Aquesta incorporació de la formació en llengües "autònòmiques" dins de l'activitat del Consell General no ha de fer passar per alt la possible vulneració de la competència autonòmica i la possible reducció del coneixement lingüístic a una simple aptitud passiva de comprensió de la llengua. L'esment de la sentència que hem assenyalat va també

en aquesta direcció.

[Sentència del Tribunal Suprem de 17 de juny de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 3ª. Ponent: Pedro José Yagüe Gil. Ref. Cendoj: 28079130032013100179](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

El Tribunal Suprem estima el recurs de cassació interposat per una persona sol·licitant d'asil, de nacionalitat camerunesa, per la vulneració del dret a l'assistència lletrada (art. 24.2 CE). El motiu de fons és la minoria d'edat del sol·licitant, que hauria obligat a extreure les garanties i cauteles procedimentals. D'acord amb la narració dels fets per la Sentència, en la primera entrevista d'instrucció el sol·licitant, que no va acreditar documentalment la minoria d'edat manifestada, va ser assistit per intèrpret de francès, però no per advocat, al qual renuncià expressament. Posteriorment, se li practicà la prova mèdica per esbrinar l'edat, que determinà una edat "tipus" de 19 anys, amb un marge d'error de dos anys. L'instructor va concertar una nova entrevista per examinar la sol·licitud a la vista de la possible minoria d'edat del sol·licitant (qui, en l'interludi, havia assolit la majoria d'edat), en la convocatòria de la qual se l'informà només en castellà de la possibilitat de ser assistit per advocat, sense esmentar l'opció d'un advocat d'ofici sense cap cost per a ell. Tot això va derivar en una situació d'indefensió real i efectiva, essent invàlida la renúncia originària a l'assistència lletrada en el cas d'un menor, amb un efecte invalidant de les actuacions administratives practicades.

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 27 de juny de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 1a. Ponent: Ricardo Enríquez Sancho. Ref. Cendoj: 28079130012013200962](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Una associació de mestres de francès d'Andalusia que reclamaven que la Junta d'Andalusia autoritzés que el francès fos la primera llengua estrangera quan hi hagués un nombre mínim d'alumnes en els centres de secundària que ho demanessin i la segona en el batxillerat. Els arguments de l'associació eren la potenciació del multilingüisme i la política educativa lingüística de la Unió Europea. El TSJA ho desestima perquè l'apreciació de quina ha de ser la llengua estrangera impartida pertany a l'Administració, en aquest cas autonòmica. El TS admet el recurs de cassació. Caldrà veure si en la resolució definitiva es consideren aspectes relatius a la formació multilingüe.

«PRIMERO. - La sentencia recurrida desestima el recurso contencioso administrativo interpuesto por la representación procesal de la Federación Andaluza de Profesores de Francés "ANDOGALIA", contra la desestimación por silencio administrativo de la petición efectuada por la recurrente el 6 de abril de 2009 a la Consejería de Educación para que dicte resolución "por la que disponga reconocer la improcedencia de no autorizar en los centros de Enseñanza Secundaria Obligatoria y Bachillerato de Andalucía la impartición como primer idioma del francés en función de un número mínimo de alumnos y alumnas que lo soliciten, dando instrucciones expresas a todas las Delegaciones Provinciales para que se autorice tal enseñanza en todos los centros en que se imparta francés y la de dicho idioma como segunda lengua en Bachillerato, garantizando a todos los alumnos y alumnas su derecho a recibir la enseñanza de dicho idioma en los centros donde se imparta y acordando lo oportuno para el necesario fomento del francés en la enseñanza no universitaria, como parte del objetivo europeo del multilingüismo".»

[Sentència del Tribunal Suprem de 3 de juliol de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: Celsa Pico Lorenzo. Ref. Cendoj: 28079130072013100218](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

La Sentència resol un recurs contenciós administratiu contra una resolució del Ple del Consell General del Poder Judicial per la qual s'imposa tres multes al jutge titular del Jutjat Contenciós Administratiu de Lleida per la comissió de tres faltes greus en l'exercici de la seva funció. L'enfrontament d'aquest jutge amb diverses administracions va tenir un important ressò mediàtic i ha suscitat moltes queixes per la seva actitud irrespectuosa i pels excessos comesos en l'ús de la seva potestat jurisdiccional.

Un dels aspectes que el magistrat va reprovar de manera ostentosa a les administracions amb litigis al seu jutjat (recordem que en aquests moments Lleida només té un jutjat contenciós administratiu) és l'ús del català, tant respecte al mateix jutjat com amb relació als ciutadans. L'interès de la resolució no rau en el tractament del règim lingüístic, sinó en el fet que el menyspreu a l'ús i a l'oficialitat del català es trobi dins de les conductes sancionades. Entre altres, la Sentència objecte de la ressenya recull frases com aquestes:

«Esto, lamentablemente, es bastante habitual en esta Administración regional, que parece ser incapaz de dirigirse a los administrados en la lengua oficial por ellos elegida. Quizá se trate simplemente de una deliberada falta de respeto y de mínima educación, pero es bien evidente que con comportamientos como estos, de manifiesta imposición lingüística a castellanoparlantes, la Administración regional catalana está creando ella misma potenciales y manifiestas indefensiones en el procedimiento judicial abierto».

O per reprendre per l'ús del català el director dels Serveis Territorials del Departament de Justícia de la Generalitat:

«...veo que usted me desprecia abiertamente contestándome y espetándome una respuesta en catalán, la cual ni me molestaré en leer por el planteamiento nuevamente impositivo e irrespetuoso que usted pretende hacia mi (...) Tal vez en su caso no se trate de mala educación. Puede que sencillamente sea usted totalmente incapaz de hablar más de una lengua. En tal caso, debo ser yo quien de antemano se disculpe y le compadezca por tamaña limitación personal. No es la primera vez que me encuentro con este tipo de desaires provenientes de una Administración como es la Generalidad de Cataluña (..) No encuentro sinceramente explicación lógica para esta manera de actuar, que quizá responda a unas directrices dadas por su Administración (que desconozco) o a algún oculto Principio Fundamental del Nacional-Catalanismo (que también desconozco), (...) Además, en mi caso, particular, como Magistrado de lo contencioso-administrativo yo debo enjuiciar y juzgar diariamente a su Administración, lo cual haré de la manera más objetiva posible, a pesar de los comportamiento tan lamentables e incluso hostiles que estoy observando provenientes de ustedes».

El Tribunal Suprem estima en part el recurs i considera no ajustada a dret una de les sancions i ratifica les altres.

[Sentència del Tribunal Suprem 24 de juliol de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: Nicolás Antonio Maurandi Guillén. Ref. Cendoj: 28079130072013100299.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem 24 de juliol de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: Vicente Conde Martín de Hijas. Ref. Cendoj: 28079130072013100285.](#)

[Sentència del Tribunal Suprem 24 de juliol de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: Vicente Conde Martín de Hijas. Ref. Cendoj: 28079130072013100287.](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Les tres resolucions ressenyades estableixen una doctrina important pel que fa al requisit lingüístic en l'accés a la funció pública dels cossos amb habilitació estatal. Tanmateix, les circumstàncies processals en què es dicten són força singulars.

Les sentències resolen un recurs de cassació contra les sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 2011 que desestimaven el respectius recursos presentats contra tres ordres de convocatòria d'oposicions de cossos d'administració local amb habilitació nacional, del Departament de Governació i Administracions Públiques, que exigien el nivell C de llengua catalana. Els recursos van ser presentats pel Consell General de Col·legis Oficials de Secretaris, Interventors i Tresorers de l'Administració Local amb dos arguments bàsics: la falta de competència de la Generalitat per incorporar requisits no previstos en la normativa estatal, essencialment l'Estatut bàsic de l'empleat públic i el seu desenvolupament a l'Ordre de l'Estat APU/450/2008, de 31 de gener, i la infracció del principi d'igualtat en l'accés a càrrecs i funcions públics (art. 14 i 23.2 de la Constitució). La Sentència d'instància desestima la pretensió amb l'argumentació següent:

«El establecimiento de una competencia compartida como la que contempla el EBEP, se conecta con la autonomía política de las comunidades autónomas. En efecto estas respetando las bases estatales deben atender también a sus propias necesidades y exigencias legales propias y al participar en la configuración de los procesos selectivos han de atender a la necesaria adecuación entre el contenido de estos y las funciones o áreas a desarrollar por los aspirantes seleccionados. Y vista la legislación catalana de selección del personal y en línea con lo anterior no resulta irrazonable ni desproporcionado exigir en el proceso selectivo de unos funcionarios que han de ocupar de forma inmediata unos puestos de trabajo en las Administraciones Locales de Cataluña, la acreditación del conocimiento del catalán. Y todo ello sin perjuicio de que tales funcionarios estén de futuro habilitados para ejercer sus funciones propias en otras comunidades autónomas. A estos efectos hay que tener en cuenta que el catalán como lengua propia de Cataluña, es lengua oficial en el territorio de esta comunidad autónoma en virtud de lo dispuesto en los artículos 3.2 CE y 6 EAC, es pues la lengua de la Generalitat y la Administración territorial catalana, de la Administración local y de las corporaciones dependientes de la Generalitat. Por otra parte también los participantes pueden a su elección utilizar el catalán en sus relaciones con la Administración Local. Resulta pues evidente que el conocimiento del catalán resulta indispensable para el ejercicio de las funciones reservadas a los funcionarios habilitados estatales en Cataluña.»

L'entitat recorre en cassació i, a partir d'aquí, es comença un camí processal força peculiar. El Tribunal Suprem, en la Sentència de 26 de setembre de 2012 (vegeu la crònica de la [Revista núm. 60](#), pàg. 211-212), acull els arguments de la recurrent i anul·la els preceptes de l'Ordre GAP/152/2009, de 19 de març, que estableixen la necessitat d'acreditar el nivell C de llengua catalana per a les places ofertes a la convocatòria, totes en corporacions locals catalanes. El Tribunal Suprem basa la seva decisió en l'argument que els opositors que accedeixen a aquests cossos d'habilitació estatal ho fan amb la possibilitat d'ocupar plaça a qualsevol lloc de l'Estat; és a dir, distingeix l'accés al cos funcional de la provisió concreta de la plaça, supòsit per al qual la Sentència confirma el caràcter raonable de l'exigència lingüística, com es venia fent anteriorment. Com apuntàvem en la crònica anterior, l'argumentació de la Sentència tendia a buidar la competència compartida relativa a "l'adquisició" de la condició de funcionari (basada en l'art. 136.b EAC) i, de retruc, la competència exclusiva sobre la llengua pròpia de l'art. 143.1 EAC. El caràcter estatal del cos és considerat un argument que s'imposa a les garanties normatives del caràcter plurilingüe de l'Estat.

Contra aquesta sentència, però, la Generalitat promou un incident de nul·litat d'actuacions, per tal com no se li havia donat un termini per formular oposició al recurs de cassació. El TS l'acull, anul·la la sentència i retrotrau les actuacions al moment processal perquè l'advocat català pugui formular l'escrit d'oposició. La Generalitat addueix que una interpretació correcta de la disposició addicional segona de l'Estatut bàsic de l'empleat públic porta a concloure que les comunitats autònomes poden fer les convocatòries d'acord amb la seva normativa; en el cas català, això vol dir que es pot exigir un nivell adequat de llengua catalana.

El Tribunal dicta una nova sentència on modifica de manera substancial el criteri mantingut en la sentència precedent anul·lada per ell mateix. I també resol el mateix dia dos processos paral·lels més, relatius a unes altres convocatòries de la Generalitat pràcticament idèntiques a l'enjudiciada, en les sentències segona i tercera consignades més amunt. El punt de partida del nou raonament és, primer, la rellevància de la llengua catalana com a "principal element d'expressió de la identitat cultural d'una comunitat social" i, segon, que el Tribunal Constitucional considera proporcionat l'establiment del requisit lingüístic quan de la naturalesa de les funcions dels llocs de treball sigui necessari aquest coneixement (STC 46/1991).

El Tribunal interpreta la normativa estatal (disposició addicional segona de l'EBEP i Ordre APU/450/2008) en el sentit de possibilitar la competència autonòmica per introduir els elements propis de la regulació d'accés a la funció pública de la comunitat, en aquest cas, l'exigència de coneixement del català. Establert això, l'important és determinar si la convocatòria determina l'accés a un lloc de treball a Catalunya, o es produeix un accés genèric al cos. L'opinió del Tribunal és que l'accés al cos i la provisió del lloc de treball són dos moments que s'ajunten en la convocatòria, i per això és legítim l'establiment del requisit. En paraules del mateix tribunal, les idees bàsiques són aquestes:

«La primera es la antes apuntada de que la jurisprudencia constitucional no considera desproporcionado establecer como requisito, y no sólo como mérito, el conocimiento de la lengua propia de la Comunidad Autónoma cuando

se trate de ocupar puestos funcionariales cuyo debido desempeño haga conveniente ese conocimiento.

A lo que debe añadirse que la idea de conciliación del genérico principio constitucional con el igualmente constitucional principio de autonomía de las nacionalidades y regiones de España (artículo 12 CE) comporta la aceptación de las singularidades que son inherentes a este segundo principio.

La segunda es que no parece discutible que esa conveniencia concorra en los puestos de funcionarios locales existentes en Cataluña.

Y la tercera es que, a consecuencia de lo que acaba de afirmarse, parece lógico que el legislador persiga que la inicial selección de los funcionarios locales en esa Comunidad Autónoma posibilite de manera directa un contingente de los mismos con conocimientos de lengua catalana que permita la inmediata provisión de las vacantes de ese territorio; y que, haciéndolo así, se eviten las disfunciones que comportaría trasladar ese requisito a un posterior concurso de provisión, porque esto acarearía mantener durante un largo tiempo las vacantes existentes en Cataluña sin cubrir.»

Per contra, un vot particular signat pels magistrats Pablo Lucas Murillo de la Cueva i José Díaz Delgado es referma en el criteri mantingut en la sentència anul·lada: que cal distingir entre accés al cos funcional i provisió concreta de la plaça, i només en aquest segon moment és legítima l'exigència d'un nivell de llengua catalana.

En definitiva, per bé que el viratge doctrinal és, com a mínim, sorprenent, el resultat interpretatiu final respon a la línia desitjable que indicàvem en la crònica anterior. Ara bé, tal dèiem allà, la mala comprensió de la igualtat d'accés a la funció pública vinculada als anomenats "cossos nacionals" i la territorialització deficient de les convocatòries fa que sovint, sota l'excusa de criteris tècnics, no es consideri legítim un valor tan bàsic com que els servidors públics destinats en un territori, amb independència de la seva adscripció organitzativa, han de saber la llengua oficial del lloc on treballen. L'opció que apunta el vot particular (com també el règim de l'Administració de justícia o de l'Administració perifèric de l'Estat) comporta que el nombre d'opositors sense cap coneixement de català que aproven sigui considerable, amb la qual cosa no es poden cobrir les vacants amb personal amb competència en llengua catalana. I, finalment, el coneixement de la llengua ha de cedir davant la uniformitat d'aquests cossos funcionals.

[Sentència del Tribunal Suprem de 30 de setembre de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 7a. Ponent: José Díaz Delgado. Ref. Cendoj: 28079130072013100363](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

L'origen d'aquesta resolució cassacional és la impugnació d'un opositor contra els resultats d'un procés selectiu per ingressar mitjançant accés lliure al cos d'auxili judicial. En la valoració dels mèrits aportats, el tribunal de la oposició no li valora els certificats aportats per acreditar el coneixement de llengua estrangera (nivell bàsic d'anglès i alemany), que li haguessin significat l'atribució d'un punt més (mig per cada idioma). L'opositor impugna aquesta falta de valoració i el tribunal d'instància ratifica la decisió de l'òrgan administratiu, sobre la base que d'acord amb la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, desenvolupada pel Reial decret 1629/2006, de 29 de desembre, que fixa els aspectes bàsics del currículum dels ensenyaments d'idiomes de règim especial, s'estableix que el certificat oficial de nivell de competència en llengües estrangeres és el que atorguen les escoles oficials d'idiomes:

«Así pues, el certificado oficial del nivel de competencia en el uso de lenguas extranjeras es en España el otorgado u homologado por las Escuelas Oficiales de Idiomas, de modo que "para obtener los certificados de los niveles intermedio y avanzado será necesaria la superación de unas pruebas terminales específicas de certificación" –artículo 4.1–, pues tal y como reza el preámbulo del anexo primero de dicho Real Decreto "las enseñanzas especializadas de idiomas van dirigidas a aquellas personas que, habiendo adquirido las competencias básicas en las enseñanzas de régimen general, necesitan, a lo largo de su vida adulta, adquirir o perfeccionar sus competencias en una o varias lenguas extranjeras, ya sea con fines generales o específicos, así como obtener un certificado de su nivel de competencia en el uso de dichas lenguas. Por ello, las presentes enseñanzas mínimas parten de

un modelo de lengua entendida como uso de la misma, lo que supone el desarrollo y la activación conjunta de competencias tanto generales como lingüísticas, sociolingüísticas y pragmáticas. De este concepto de lengua, y en consonancia con los niveles de referencia desarrollados por el Consejo de Europa, se derivan los objetivos, contenidos y criterios de evaluación recogidos en el presente Anexo. Los contenidos, que son referencias básicas para todos los idiomas, se han de adaptar a los objetivos de cada uno de los niveles, intermedio y avanzado, y ser evaluados en función de los criterios propios de cada uno de estos niveles.”

En consecuencia, los cursos de idiomas y títulos aportados por la recurrente, expedidos por el Instituto Nacional de Empleo y por el Aula de Idiomas de la Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, no pueden considerarse, pues no consta que lo sean según la normativa arriba señalada, realizados y expedidos por centros oficiales u homologados, no constanding además en los cursos y títulos aportados por la recurrente que nivel de conocimiento adquirido: elemental, medio o avanzado, de conformidad con lo establecido en la convocatoria y según resulta del Real Decreto 1629/2006, de 29 de diciembre.»

Modificant el criteri de l'Audiència Nacional, el Tribunal Suprem entén que la convocatòria només requeria un certificat d'un centre oficial, no el de l'escola oficial d'idiomes

«TERCERO.- Con arreglo a lo dispuesto en el Anexo I-A, 2, letra C de las bases se dispone en relación con el mérito de conocimiento de idiomas extranjeros, que “se valorará la acreditación del nivel de conocimiento alcanzado obtenida en centros oficiales u homologados por éstos. Conocimiento de nivel básico: 0,5 puntos; de nivel intermedio: 1 punto; y de nivel avanzado: 1,5 puntos”. La sentencia sostiene, en el fundamento jurídico antes transcrito parcialmente, que sin negar que la Universidad de las Palmas sea un centro oficial, ni tampoco el INEM, quien debe acreditar el nivel alcanzado mediante la correspondiente certificación son las Escuelas Oficiales de Idiomas. Sin embargo, esta exigencia no se deriva de las Bases, sino que los cursos hayan sido impartidos por centros oficiales, carácter que concurre en el caso presente. El carácter básico queda demostrado, porque en un caso se dice que el nivel es el elemental, y porque en otro así se solicita, siendo el mínimo a valorar, y se desprende del contenido y del horario del curso, Por ello, a la recurrente, en aplicación de las bases, ley del concurso según reiterada jurisprudencia, debieron reconocérsele 0,5 puntos por cada uno de los idiomas estudiados, inglés y alemán, y en consecuencia estimando el recurso de casación, debe casarse la sentencia recurrida, y dictar otra en su lugar por la que, estimando el recurso contencioso-administrativo, se reconozca el derecho del recurrente a que se le adicione 1 punto por los méritos antes citados, y en consecuencia se proceda a integrarlo en la lista de aprobados, con todos los efectos económicos, y administrativos favorables.»

Com ja hem advertit en altres cròniques, i a propòsit de conflictes relatius a la valoració de certificats de les llengües pròpies en processos selectius (per exemple, la Sentència del Tribunal Suprem de 19 de desembre de 2011, recollida a la [Revista núm. 58](#), pàg. 202-203, o la Sentència del Tribunal Suprem de 18 de juliol de 2012, a la [Revista núm. 60](#), pàg. 209), és molt important que els títols o certificats valorables puguin ser clarament identificats; és a dir, si hi ha normatives de l'Estat i de les comunitats que despleguen els nivells de competència lingüística previstos en el Marc europeu comú de referència, cal que aquesta gradació i la manera d'acreditar-la es pugui traslladar amb plena seguretat jurídica als processos selectius i no s'hagi d'estar a l'arbitri, molt sovint amb criteri més que dubtós, dels òrgans de selecció d'aquests processos.

[Interlocutòria de 12 de novembre de 2013. Sala Civil. Secció 1a. Ponent: Antonio Salas Carceller. Ref. Cendoj: 28079110012013203341](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

La Sentència, que s'emmarca dins un procés de divorci, inadmet el recurs de cassació que havia presentat el cònjuge i pare dels fills del matrimoni, al qual els òrgans jurisdiccionals d'instància no havien atribuït la guarda i custòdia dels menors. La qüestió lingüística s'incorpora a l'argumentació perquè el Tribunal Suprem dóna per bona la prova practicada en instància que considerava que els menors estaven arrelats a Escòcia, que l'anglès era la seva llengua materna i que no dominaven el castellà (el pare és de Valladolid):

«e) porque el recurso parte del hecho de entender que no se ha tenido en cuenta el prevalente interes del menor a la hora de resolver sobre la guarda y custodia, al no haberse practicado la prueba pericial psicosocial de los menores a efectos de determinar cual es la decisión adecuada sobre la guarda y custodia de los mismos, obviando

que la sentencia recurrida, tras el examen de la prueba practicada en las actuaciones, concluye que si ha quedado acreditado el arraigo y vinculación de los menores en Escocia y con la familia materna, siendo el inglés su lengua materna, así como la ansiedad que les crea el pensar en una separación de la madre, mientras que en Valladolid no tienen mayor arraigo que la presencia de su padre, y se sienten extraños, no dominando la lengua, por lo que no concurren circunstancias que justifiquen un retorno de los menores que podría ser traumático para ellos. Es por ello que la recurrente configura su recurso mostrando su disconformidad con la valoración de los hechos efectuada por la sentencia y no sobre la real oposición de la sentencia recurrida a una jurisprudencia que no es infringida, al atender a una base fáctica que es obviada por el recurrente, por lo que el interes casacional alegado no concurre.»

El paràmetre lingüístic pot ser certament un criteri a tenir en compte en aquests casos de dret de família, en la mesura que, sense dubte, pot arribar a ser un indicador de confort emocional dels menors. Ara bé, al nostre entendre, sempre cal utilitzar-lo amb molta cura, perquè l'idioma es pot convertir en un sistema per no tenir suficientment en compte altres factors. No es pot oblidar que milers de nens, fills d'estrangers o adoptats, s'han incorporat a altres idiomes sense excessius problemes. Segurament, més rellevant que el fet lingüístic en si mateix, és l'arrelament familiar i social del menor, o la possibilitat de poder-lo tenir, cosa que hauria de determinar decisions d'aquest tipus.

[Sentència del Tribunal Suprem de 12 de desembre de 2013. Sala Civil. Secció 1a. Ponent: Rafael Saraza Jimena. Ref. Cendoj: 28079110012013100758](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

Aquesta Sentència resol en cassació el judici que va plantejar la companyia aèria AirBerlin, que operava sobretot a Mallorca, contra un exdiputat d'Esquerra Republicana de Catalunya per vulneració del dret a l'honor i a la pròpia imatge de la companyia i dels seus directius. Certament, la resolució que ressenyem té rellevància en la mesura que el debat entorn de l'ús del català forma part del supòsit enjudiciat i per tal com aquest cas va adquirir un gran difusió entre els mitjans; més enllà de l'objecte del litigi, però, l'argumentació de la sentència és la pròpia de la ponderació dels drets a l'honor davant la llibertat d'expressió, sense implicacions pel que fa al règim lingüístic.

L'origen del conflicte va ser la carta que el director general de la companyia va publicar a una revista que es distribuïa als avions, on rebutjava la invitació de la directora general de política lingüística de les Illes Balears perquè es fomentés el català en aquest àmbit. En resposta a aquesta article, el dirigent d'ERC va publicar als seus blogs una crítica molt dura, que l'empresa d'aviació va entendre que lesionava el seu dret a l'honor i a la pròpia imatge. Les diverses instàncies i, finalment, el TS condemnen el demandat a retirar tots els continguts referits a Air Berlin i a pagar una indemnització de 30.000 euros.

No ens correspon entrar aquí en la ponderació dels drets que concorren en el cas, ni en la proporcionalitat, per tant, de les expressions emprades pel demandat, algunes de les quals certament ben alienes al debat lingüístic. No obstant això, cal advertir que mentre massa sovint el menysteniment de la llengua "autonòmica" comporta conseqüències jurídiques ben escasses (de fet, moltes vegades s'ha fonamentat jurídicament que els drets i deures derivats de l'oficialitat del català són perfectament excusables), se sanciona de manera exemplar la crítica a aquesta situació. En aquest sentit només cal recordar els diversos casos de desatenció lingüística per part d'agents de l'autoritat espanyols davant de ciutadans o, per conegut, el cas ja famós d'Eric Bertran.

[Interlocutòria del Tribunal Suprem de 12 de desembre de 2013. Sala Contenciosa Administrativa. Secció 1a. Ponent: Ricardo Enríquez Sancho. Ref. Cendoj: 28079130012013201919](#)

[Enllaç amb el cercador de jurisprudència del CENDOJ](#)

El Tribunal Suprem decideix sobre l'admissibilitat de sengles recursos de cassació presentats per la demandant en el litigi, l'entitat Convivència Cívica Catalana, i la demandada, la Diputació de Girona. El judici té el seu origen en la impugnació de la part actora contra l'Acord del Ple de la Diputació de Girona de 18 de maig de 2010 que aprova el Reglament per a l'ús de la llengua catalana en aquesta corporació. El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya estima parcialment el recurs pel que fa a la menció del català com a llengua "preferent"

i a la regla prevista en diversos articles que el ciutadà ha de demanar expressament quan una comunicació es vol rebre en castellà (“no hi ha d’haver formalitats”). El mateix TSJC es remet àmpliament a les seves sentències de 23 de maig i 5 de juliol de 2012.

Doncs bé, el TS resol la inadmissió de dos dels tres motius de cassació de la demandant i l’admissió del recurs de la Diputació. Caldrà esperar, per tant, la sentència que resolgui sobre el fons del cas, matèria aquesta, per altra banda, que ha estat objecte d’un gran nombre d’impugnacions davant del Tribunal Superior de Justícia català (vegeu sobre aquesta qüestió la Sentència del TS de 13 de març de 2012, a la [Revista de Llengua i Dret núm. 59](#), pàg. 214-216)

Resoluciones de la Dirección General dels Registres i del Notariat. Boletín de Información. Resoluciones de la Dirección General del Registro y del Notariado (Registro Civil), números que inclouen les resolucions del gener de 2012 al novembre de 2013.

[Enllaç al Boletín de Información](#)

Tal com hem anat dient en les darreres cròniques, la doctrina de la Direcció General sobre els aspectes lingüístics en l’àmbit del Registre Civil pràcticament no té canvis. Aquesta doctrina afecta dos grans àmbits, el de l’antroponímia (noms i cognoms) i el de la capacitat per contraure matrimoni amb estranger i la nacionalitat.

L’antroponímia

Durant aquest període sota aquest concepte apleguem les qüestions suscitées en la imposició i canvi de nom i la grafia dels cognoms.

Sobre els noms, l’aplicació de la Llei 3/2007, de 15 de març, continua produint un efecte beneficiós per a la llibertat dels ciutadans en la tria i el canvi del nom, en possibilitar els diminutius o variants familiars. Tot i això, la doctrina de la Direcció General continua aplicant alguns criteris que al nostre entendre limiten arbitràriament el marge d’elecció (correcció ortogràfica, no ajuntar dos noms, confusió amb cognoms, induir a error quant al sexe). Sobre això podeu veure la crònica de la *Revista* núm. 59, pàg. 223-227. Un dels motius més adduïts per rebutjar els canvis de noms és que la modificació pretesa és mínima, i generalment aquesta raó va acompanyada d’algun altre argument, el principal dels quals és la correcció ortogràfica. El resultat és que el marge d’opció que dóna la llei queda limitat per criteris creats per la doctrina de la Direcció General dels Registres i del Notariat. Així, per exemple es barra el pas a la tendència actual de consignar antropònims femenins amb *h* (Ruth, Esther), substituir la *j* inicial per *y* (Yulia, Yenifer, Yoel, Yonatán), mots amb *ss* (Vanessa, Cassandra, Jessica) o altres formes com Cynthia per Cintia o Sylvia per Silvia. En aquests i altres casos la rellevància o no del canvi sol·licitat és un element molt subjectiu; cal tenir en compte, a més, que el nom que figura al registre civil és el que figurarà a la targeta d’identitat i el que, al capdavall, identificarà la persona en les seves relacions públiques i socials.

Desglossem ara el primer punt indicat, la inscripció del nom de les persones al registre. Agrupem les resolucions segons la raó per la qual admeten un nom o no (generalment en aplicació de la Llei 3/2007), tant en relació amb la imposició de noms com al canvi. Com indicàvem, sovint les raons van entrelaçades; així, la possibilitat de canviar-se un nom atenent a la llibertat que va obrir la Llei 3/2007 implica sovint rebutjar una possible limitació.

1 Noms acceptats per raó del marge de llibertat establert a partir de la Llei 3/2007

Bàsicament són els que no infringeixen les limitacions establertes, les formes en llengües no oficials i els hipocòrístics o mots de fantasia. La majoria dels casos responen a un expedient de canvi de nom.

Blanca-Ester per Xuri i Ignasi per Nacho (18 de juliol de 2013), *María- Antonieta per Marian* (21 de juny

de 2013), *Joaquín* per *Quimet* (15 d'abril de 2013), *José María* per *Josemaría* (26 de juny i 16 d'octubre de 2012 i 21 de febrer de 2013), *Magdalena* per *Magda* (28 de juny de 2012), *María Isabel* per *Mabel* (31 de maig de 2012 i 18 de febrer de 2013), *Azabel* (imposició de nom que no és confús quant al sexe) i *Milagros* per *Mila* (4 de novembre de 2013), *Anakin* (15 de novembre de 2013; no és inequívocament femení), *Dolores* per *Dolo* (4 de novembre de 2013), *Zoe* (7 d'octubre de 2013; no és inequívocament per a dona), *Ioritz* (imposició de nom basc) i *Angelita* per *Ángela* (2 de setembre de 2013), *Àngels* per *Angi* i *Santiago* per *Santi* (15 de juliol de 2013), *Joaquina* per *Kina* (13 de febrer de 2013), *María-Filomena* per *María-Filo* i *Francesc* per *Cesc* (4 d'octubre de 2012), *Rosario* per *Charo* (21 d'octubre de 2012).

2 Canvis de noms no acceptats en algun moment de l'expedient de canvi perquè suposen una modificació mínima respecte al que figura al Registre

Moltes vegades aquest criteri s'empra de manera arbitrària i fent servir paràmetres dubtosos per apreciar si el canvi és mínim, com ara que els mots són anàlegs fonèticament (amb el castellà de paràmetre). També sovint el rebuig per canvi mínim es reforça amb l'argument de la incorrecció ortogràfica.

Són canvis rebutjats per la Direcció General *Josu* per *Iosu* (4 de novembre de 2013), *Kalo* per *Calo* (15 de novembre de 2013; diu que és valencià), *Joel* per *Ioel* (15 de novembre de 2013; canvi mínim malgrat que la pronúncia sigui "difícil"), *Zhora* per *Zhara* (18 de juliol de 2013), *Ester* per *Esther* (21 i 27 de juny de 2013), *María-Ester* per *Maria-Esther* (18 de febrer i 27 de juny de 2013), *Alazne* per *Alasne* (21 de juny de 2013), *Elena* per *Helena* (27 de juny de 2013), *Julia* per *Yulia* (27 de juny de 2013), *Casandra* per *Kassandra* (18 de febrer i 27 de juny de 2013), *Rut* per *Ruth* (28 de juny de 2013), *Sofia-Omoniego* per *Sofia Omonigo* (28 de juny de 2013; el recurrent diu que en llengua nigeriana el nom imposat era ofensiu), *Melodía* per *Melody* (18 d'abril de 2013); *Blasa* per *Blasi* (6 de maig de 2013), *Vanesa* per *Vanessa* (15 d'abril de 2013), *Vanesa-Pino* per *Vanessa-Pino* (18 de juliol de 2013), *Aroa* per *Aroha* (18 de febrer de 2013), *Elisabet* per *Elizabeth* (18 de febrer de 2013; persona nacionalitzada prèviament que havia optat per l'adaptació gràfica), *Juncal* per *Junkal* (23 de febrer de 2012; no accepta el canvi tot i que la interessada és del País Basc), *María de los Angeles* per *María-Ángeles* (15 de novembre de 2013), *Devora* per *Deborá* (2 de setembre de 2013), *Silvia* per *Sylvia* (5 de juliol de 2013), *Sira* per *Syra* (15 de juliol de 2013), *Jesica* per *Jessica*, *Cintia* per *Cynthia*, *Viviana* per *Vivian*, *Erica* per *Erika* i *Yanire* per *Ianire* (18 de febrer de 2013) i *Joanes* per *Ioanes* (24 d'octubre de 2012; nom correcte en basc).

Els acceptats són *María de Aránzazu* per *Maria Arantzazu* (28 de juny de 2013).

3 Noms acceptats o rebutjats per alguna raó de correcció ortogràfica

Molts dels noms rebutjats per aquest motiu també ho són per l'escassa entitat del canvi. Aquí en consignem alguns. Es rebutgen, per exemple, *Silvia* per *Sylvia* (5 de juliol de 2013), *Joana* per *Yoana* (21 de juny de 2013), *Julia* per *Yulia* (27 de juny de 2013), *Casandra* per *Kassandra* (18 de febrer i 27 de juny de 2013), *Vanesa* per *Vanessa* (15 d'abril de 2013), nacionalització amb el nom *Jakeline* (7 d'octubre de 2013) o *Cintia* per *Cynthia* (18 de febrer de 2013).

En canvi s'accepten *José-Yonata* per *José-Yonatan* (21 de juny de 2013; correcte en castellà), *Montserrat* per *Montserrat* (21 de juny de 2013; l'accepta tot i que indica que l'hipocorístic és *Monse -sic-*), *Dario* per *Darío* (19 de juny de 2012), *Ruht* per *Ruth* (17 d'abril de 2012) o *Ainoa* per *Ainhoa* (26 de juliol i 24 d'octubre de 2012).

4 Noms transcrits d'altres idiomes

Tot i que sovint es rebutgen noms per qüestions ortogràfiques, generalment relatives a l'ortografia en castellà, en altres casos s'accepta estrafer noms "estrangers" per adaptar-los a l'ortografia castellana. Es rebutja *Zhora* per *Zhara* (18 de juliol de 2013; segons els pares marroquins era una mala transcripció de l'àrab) i *Sofia-Omoniego* per *Sofia Omonigo* (28 de juny de 2013; el recurrent diu que en llengua nigeriana el nom imposat

era ofensiu).

5 Noms de topònims i impropis com a antropònim

Dulantzi per *Dulantz* (4 de novembre de 2013; es tracta d'un orònim), *Leidy* (28 de juny de 2012; es rebutja pel simple fet que pot produir confusió), *Caridad* per *Cari* (8 d'octubre de 2013; es pot confondre per "cariño") i *S-Albéniz* (9 de gener de 2013).

També es considera impropri *Luis-Maria* per *Luis-Koldo* (16 d'octubre de 2012), perquè són el mateix nom en castellà i en eusquera.

6 Noms que poden provocar la confusió amb un cognom

Es rebutgen *Hanibal* per *Hanibal de María* (19 d'abril de 2013), la imposició d'*Ainara Peste* (5 d'agost de 2013; la DGRN diu que *Peste* és un cognom) i *José-Carlos* per *Bolorine-Armani* (13 de febrer de 2013).

7 Noms que poden induir a error pel que fa al sexe

Es rebutgen *Ángela* per *Ángel* (18 d'abril i 18 de juliol de 2013), *Angustias* per *Angus* (15 de novembre de 2013) i *Margarita* per *Max-Mar* (24 d'octubre de 2012)

S'accepten *José-Andrea* per *Andrea* (21 de juny de 2013; la DGRN diu que ja no condueix a error quant al sexe), *Azabel* (imposició de nom que no és confús quant al sexe) i *Anakin* (15 de novembre de 2013; no és inequívocament femení).

8. Noms traduïts a llengua oficial no castellana

Pablo per *Pau* (20 de gener de 2013; el Registre Civil havia dit a la persona interessada que havia d'acreditar la forma en català quan en realitat això s'havia d'apreciar d'ofici).

9 Variants del nom en idiomes d'altres estats

Es rebutja el canvi d'*Enrique* per *Erik* (15 de novembre de 2013; se li diu que era nom estranger que ja es podia imposar quan es va inscriure), *Arturo* per *Artur* (29 d'octubre de 2012; la recurrent vol imposar al fill el nom en ucraïnès i la DGRN indica que es pot posar en nota marginal; el més sorprenent és que si hagués demanat la consignació en català segurament li haguessin acceptat).

S'accepten *Elisabet* per *Elizabeth* (21 de juny de 2013; era anterior a la Llei 20/1994, de 6 de desembre, que va permetre posar noms estrangers), *Catalina* per *Katia* (28 de juny de 2013) i *Alejandro* per *Alexis* (15 de novembre de 2013; era anterior a la Llei 20/1994, de 6 de desembre, que va permetre posar noms estrangers)

Pel que fa als cognoms, en les sol·licitud d'adaptació gràfica dels cognoms a les llengües oficials pròpies, la Direcció General continua mantenint el criteri doctrinal segons el qual hi ha un *acervo nacional* de cognoms que no s'han d'adaptar pel simple fet que existeixen en la forma castellana. Ignorant que moltes vegades existeixen en castellà perquè, en el seu moment, quan es van inscriure en el registre, el cognom es va castellanitzar. El criteri correcte, al nostre entendre, és el mateix del qual partia Instrucció d'11 de desembre de 1998 (BOE 313, del 31), de la Direcció General dels Registres i del Notariat, sobre la tramitació als registres civils dels canvis de cognoms catalans consistents en la correcció ortogràfica de grafies incorrectes, que adoptava la normativa catalana produïda arran de la Llei de política lingüística: no es tractava de traduir els cognoms (*Ros* per *Rubio*) ni adoptar-ne la forma pròpia en català (*Sánchez* per *Sanxis*), sinó fer possible l'esmena de la forma gràfica per retornar el mot la grafia catalana correcta. Malgrat aquest criteri inicial, la DGRN va començar a considerar que hi havia cognoms que "no eren de cap llengua en concret" i per això donava per bona l'ortografia castellana (per exemple, *Pascual*).

Tot seguit ressenyem les resolucions en què manté aquesta doctrina. Rebutja un cas clar d'adaptació gràfica, *Alsina* per *Alzina* (2 de setembre de 2013); en els altres casos, insisteix en l'*acervo nacional* quan el canvi és dubtós des de l'òptica de la llei: *De la Cruz* per *Gurutzea* (7 d'octubre de 2013), *Saña* per *Sanya* (2 de setembre de 2013), *Múgica* per *Mujika* (15 de juliol de 2013; la DG diu que seria *Muxika*), *Zaragoza* per *Saragossa* (21 de juny de 2013), *Villa* per *Vila* (28 de juny de 2013), *Cuende* per *Kuende* (19 d'abril de 2013) i *López* per *Llopes* (5 de setembre de 2012). Totes aquestes limitacions no fan res més que validar la castellanització de molts cognoms que s'havia produït en l'assentament del registre civil.

Recollim també en aquest apartat la Resolució de 2 de setembre de 2013 que autoritza posar la copulativa *i* entre els cognoms perquè el sol·licitant és valencià.

Finalment, tornem a constatar que sorgeixen peticions d'estrangers per fer servir el seu règim d'atribució de cognoms, per exemple, a les resolucions de 5 de juny de 2013 (persona de nacionalitat eslovaca, amb cognoms del marit i del pare) i 6 de maig de 2013 (nacionalitat romana, només el cognoms de la mare). La DGRN ho denega, però permet fer una nota marginal.

Denegació dels matrimonis amb estrangers

Tal com apuntàvem en la crònica de la *Revista* núm. 56 i 59, la Direcció General ha desestimat un gran volum de recursos contra denegacions d'autoritzacions de matrimonis entre nacionals i estrangers (o inscripcions de matrimonis fets a l'estranger) perquè entén que es tracta de matrimonis de conveniència que només persegueixen l'adquisició de la nacionalitat del contraent estranger. Per la quantitat de resolucions, no les detallem aquí, però posem en relleu la importància que hi té el coneixement del castellà, atès que funciona com a indici important per deduir que el matrimoni és fet en frau de llei: com que per regla general un dels contraents té com a idioma propi el castellà i l'altra té moltes dificultats a parlar-lo, s'atribueix molta rellevància al fet que no tenen una llengua comuna de comunicació, tal com requereix la Resolució del Consell de la Unió Europea, de 4 de desembre de 1997, sobre les mesures que cal adoptar en matèria de lluita contra els matrimonis fraudulents. Aquesta dada, juntament amb altres indicis, porta a denegar el matrimoni. Encara que sigui per via indirecta i com a element de prova, doncs, el coneixement de l'idioma (se sobreentén que el castellà) actua com a sedàs per accedir a la nacionalitat. En el fons aquest criteri va en la mateixa línia que l'exigència de coneixement de castellà en els expedients de nacionalitat, també amb un bon nombre de resolucions de la Direcció General i que aquí tractem més amunt, dins de les resolucions del Tribunal Suprem i de l'Audiència Nacional.